en niemand zal er aan denken om te zeggen, dat het zonde is om zulk een film te gebruiken. Maar nu zijn de christenen niet op hun „qui vive" geweest in de jaren toen de filmindustrie zich ontwikkelde. Langzamerhand is de film een krachtig machtsmiddel geworden in de wereld van het vermaak en allengs heeft zich rondom de filmindustrie een wereld vol perversiteit ontwikkeld in zulk een mate, dat we kunnen zeggen, dat de filmsteden dikwijls woonsteden der ongerechtigheid zijn.

Nu is het niet meer mogelijk de bioscoop als cultuurverschijnsel op zichzelf te nemen. We moeten daarnaast ook nemen heel den rompslomp, die er onverbiddelijk aan vast zit en die een stuk schuldige cultuur beteekent.

Daarbij komt nog iets. De paedagogische invloed van de bioscoop is zonder eenigen twijfel zoo funest geweest voor honderden jongemenschen, dat wij ook dat feit niet onbesproken mogen laten. Natuurlijk hangt deze eigenschap van de bioscoop samen met de vorige, maar deze twee bizonderheden typeeren de functie van de bioscoop in ons cultuurleven. Daarmede is gezegd, dat het nu onmogelijk is voor een christen het bioscoopwezen, zooals wij dat kennen in onze cultuur, te steunen.

Met de radio staat het echter gansch anders, althans in ons land. Afgedacht van het feit dat het radiowezen veel jonger is dan het bioscoopwezen en afgedacht van de kwestie dat het in het algemeen gemakkelijker is de verleiding te brengen door hetgeen men aanschouwt, dan door hetgeen men zegt (het geziene kan gemakkelijker dan het gehoorde geraffineerd zijn zonder grof te worden en het geziene heeft bovendien op de jeugd zeer grooten invloed) staat het toch ook zoo, dat in het algemeen de christenen tegenover het radiovraagstuk veel meer waakzaam zijn geweest, dan tegenover het bioscoopvraagstuk. Vooral in ons land kunnen wij ten dezen van een grooten zegen spreken. Op zichzelf genomen ware het mogelijk, dat over tien of twintig jaar het luisteren naar de radio voor een christen evenzeer contrabande geworden was, dan nu het kijken naar de bioscoop is. Maar voor zulk een destructieve functie in de cultuur is de radio, ten deele althans, behoed.

Met het gezegde omtrent bioscoop en radio hebben we willen aantoonen hoe het mogelijk is, dat een bepaald verschijnsel tengevolge van zekere cultureele verhoudingen, behooren gaat tot die wereld, welke voor een christen gesloten is.

Naast de paedagogische werking van een nieuw verschijnsel, moeten we dus ook letten op de cultureele functie van een verschijnsel.

We hebben dus nu de volgende gegevens: in de eerste plaats moeten we het verschijnsel zelve analyseeren, om te zien, waarop het een beroep doet — op een zondige neiging, of op een gewoon natuurlijke tendenz —; vervolgens moeten we letten op de paedagogische strekking; en tenslotte op de cultureele functie, die een bepaald verschijnsel verrichtte.

J. W.

UIT DE SCHRIFT

Zielekrenking.

En Eli zeide tot haar: Hoe lang zult gij u dronken aanstellen? doe uwen wijn van u.
1 Sam. 1:14.

Eli was een priester des Heeren.

Dat beteekent, dat Eli geroepen was om in het heiligdom te dienen.

En ook, dat hij herderlijke zielszorg moest verrichten.

Nu had Eli veel ervaring.

Hij had een jarenlange practijk.

Dat is niet altijd en niet alleen een voordeel. Het is ook een gevaar.

Want die jarenlange practijk had hem geleerd, dat men met de menschen voorzichtig moet zijn. Dat men zich van het geestelijk leven ook onder het bondsvolk niet al te hooge voorstelling moet maken.

En dan zijn er nog verschillende tijden. En de tijd van Eli was al heel treurig. Zóó treurig zelfs, dat de vrouwen met zeer onheilige bedoeling tot het heiligdom kwamen. In hoofdstuk 2:22 wordt daarvan een ontstellende teekening gegeven.

Dat is voor Eli ongetwijfeld een oorzaak van groote droefheid geweest.

Maar hij heeft dat ontstellende ten slotte geaccepteerd. De practijk was niet anders. En hij is een man geworden, die zoo wijs was, dat hij zich, naar hij zeide, geen illusies meer maakte.

Een teleurgestelde practicus.

Deze man heeft gediend in het heiligdom, een priester, die zielszorg moest oefenen.

Dat is schrikkelijk gevaarlijk.

Ook al is deze zielszorger een godvreezend man.

* * *

Nu heeft Eli daar in het heiligdom te Silo gezien, hoe Hanna daar biddend worstelt.

Hij heeft daar ontmoet die Israëlietische, die door de belofte was gegrepen en in wier hart de begeerte brandde naar het komen der belofte. Eene, die het verbondsleven kent en die leven wil — voor den Heere.

Dat was ongewoon.

Helaas in dien tijd — zeer ongewoon.

En aanstonds stelt zich dan die zielszorger in de houding van verweer.

Hij maakt zich geen illusies.

En dan spreekt hij zijn krenkend woord: hoe lang zult gij u dronken aanstellen? doe uwen wijn van u.

Dat is ongetwijfeld niet zijn bedoelen geweest.

Maar het is toch wel een zeer ernstige krenking geweest.

Het is een zweepslag geweest over deze levende ziel.

* * *

Dat is wel de grootste benauwing voor het genadeleven als in het heiligdom, als ook door den priester des Heeren zulk een gebedshouding, zulk een huwelijksbegeeren niet wordt begrepen.

Als men daarvoor slechts één verklaring weet: het mensch is dronken.

Dat zijn tijden van diep verval, als dat zoo het algemeen oordeel is.

Als dat de toon wordt in de gesprekken, zelfs in de gesprekken der geloovigen.

Als men dergelijke oordeelvellingen kan lezen en kan hooren.

Er zijn er genoeg ook in onzen tijd, die niet begrijpen, wat zoo'n mensch toch wil.

Maar de benauwing wordt het allerdiepst, wanneer zoo ook geoordeeld wordt in het heiligdom.

Als ook de zielverzorger dan maar één verklaring weet: dat ge in de war zijt.

* * *

Zeker ook dan kan de Heere nog staande houden.

Hij laat de rookende vlaswiek niet uitblusschen.

Maar dan blijft het toch vreeselijk als geroepen zielverzorgers zielbenauwers worden.

Gods volk moet veel bidden, ook voor hen, die in het heiligdom dienen.

Opdat de Heere verzoening doe over de zonde onzer grofheid. De zonde van hen, die door de practijk verstompt zijn.

Opdat de Heere hun geve te onderscheiden de nooden van het leven.

Opdat zij verstaan de bewegingen des Geestes in de zielen van Gods kinderen.

Die roepen om te mogen leven en vrucht te dragen — voor den Heere!

A. D. S.

KERKELIJK LEVEN

In Memoriam Professor Lindeboom.

Terwijl de kwestie van het „nieuwtestamentisch" lied op typisch-hollandsche wijze de geesten (men kan beter zeggen: de zielen) beroert, is de man, die er het langst met ziel en geest om gevraagd heeft, en van wien hollandsche schematiseeringswoede dit het allerminst zou verwacht hebben, heengegaan om de „heerlijkheid en eer" ook van het hollandsche laagland den hemel vroolijk in te dragen, en het „nieuwe lied" te zingen, daar, waar hij het, als een vóórbeeld voor beneden zoo vaak reeds heeft vernomen. Lucas Lindeboom is niet meer bij ons.

Maar wij kunnen hem nazien met grooten dank in het hart.

Want in zijn leven is de kracht, de ontwikkelingsmogelijkheid, de breedheid ook, van het gereformeerde leven naar voren gekomen als zelden.

* * *

Daar was zeer veel, wat velen den indruk gaf, dat, hoe ook een „in memoriam" voor dézen doode uit mocht vallen, in elk geval zóó'n volzin, als wij daareven schreven, daarin niet zou passen.

Want zij meenden, dat Lindeboom naar afkomst en naar aanleg en naar levensloop toch eigenlijk een typisch vertegenwoordiger zou moeten zijn, en steeds meer worden, van de „smalle" gemeente, de uit separatisme gekomen en naar separatie steeds weer neigende „secte". Was hij geen typisch kind der Scheiding? Zijn geest was bovendien naar aanleg polemisch, of apologetisch (dat wordt tegenwoordig niet meer onderscheiden), en dreef hem reeds als jong predikant tot scherpe, d.i. zeer duidelijk sprekende polemiek, zóó, dat ze in 1933 door zijn eigen geestelijke familie hooghartig zou worden bemeesmuild, omdat ze grenzentrekkend over theologisch-kerkelijke geloofsstukken handelde, althans óók daarover. Inzake enkele opvattingen van dr A. Kuyper had hij bezwaren, die hij zonder omwegen bekend maakte. Toen te Kampen het onding van de z.g. litterarische opleiding als onderbouw van de Theol. School zou worden afgeschaft, en een behoorlijk gymnasium zou worden opgericht, teneinde de Theologische School als Theologisch instituut voor hooger onderwijs op peil te brengen, en de docenten van toen tot hoogleeraren te doen worden, wees hij met klem op de humanistische ideeën, die achter het instituut „gymnasium" lagen, en waarschuwde. Voorzoover zijn wetenschappelijk werk naar buiten kwam, in orateies, of voorzoover het door onrijpe menschen of door vergelijkingsdienstkloppers in een zekeren reuk gebracht werd, laboreerde de critiek bij voorbaat steeds nog aan de benepenheid, waarin aanvankelijk zoowel de Kamper als de Amsterdamsche sfeer naar algemeen-menschelijke neiging bevangen was: wie weinig hebben, vergelijken zich tegenwoordig met wie veel hebben, maar 40 jaar geleden vergeleken ze zich met elkaar; en dat was nog al zwoel, af en toe: de ééne buurvrouw vond haar meubeltjes toch nog voornamer dan de andere; daartoe zat het huisje van de ééne wat beter in de verf (zoolang het duurde) dan dat van de andere. We waren nog wat klein toen, met mekaar. En in den opleidingsstrijd, die de kerkelijke wereld zoo lang beroerd heeft, nam Lindeboom een standpunt in, dat aan enkelen, die een oordeel bij voorkeur psychogenetisch (helaas) ontleden, ook nu nog (een laatste nawerking van de vroegere buurtjes-mentaliteit uit onze groeiperiode) kleintjes, en benepen, en „seminaristisch" schijnt; een gezichts-vernauwing, die hen verhindert, de zaak zelf, waarom het vroeger ging, rustig te bezien. Want wie dat laatste doet, hij zij dan voor- of tegenstander, ziet in elk geval ruimer en beter de kwestie van toen als probleem.

We noemen maar niet meer: het is nu wel duidelijk, nu, waarom velen meenden, dat men Lucas Lindeboom wel zou kunnen begraven met „woorden van vroomheid en moed", maar dat het nu niet bepaald zin zou hebben, bij zijn graf te spreken van breedheid, en van ontwikkeling in de eerste plaats.

* * *

Toch doe ik dat. En ik doe het bewust.

Lindeboom heeft zeer lang mogen leven; daardoor heeft hij tusschen twee perioden een verbinding mogen leggen, voor anderen en voor zichzelf. Ziet men, hoe hij begonnen is, vervolgens, hoe hij geëindigd is, en daarna, welke mogelijkheden van een andere keus hem voor den geest hebben gestaan, dan pas krijgt men oog voor de breedheid, en de gezonde ontwikkelingsmogelijkheden en -werkelijkheden, die het gereformeerde denken en belijden en leven in dezen man aan den dag liet treden.

Wie hem van nabij hebben ontmoet, hebben daarbij een voorsprong; de misverstanden kunnen bij hen eerder wijken voor een zuiver oordeel dan bij de anderen, die hem alleen als publiek persoon hebben gekend.

Op een pas gepubliceerd portret van Hegel leest men diens eigenhandig opschrift: „Unsere Kenntnis soll Erkenntnis werden. Wer mich kennt, wird mich hier erkennen".

Ik geloof, dat het eigenlijk net andersom is, en denk daaraan ook nu, inzake prof. Lindeboom. Wie hem waarlijk „kennen", — en in de „kèrk" leert men „kennen" — die worden, als ze bovendien „een kennis" van den heengegane waren, al meer — nu krijgt Hegel weer gelijk — bekwaam tot het echte „kennen", en hebben het daarin gemakkelijker dan anderen. Want zij, die naderbij in contact met hem gekomen zijn, weten van hem veel. Terwijl sectariërs van chr. geref. zijde de eenheid van Gods volk nog steeds bedreigen door theologisch onverstand te voeden met knipsels uit vroegere fasen van Lindebooms polemiek, daar hooren zij hemzelf op college nog zeggen: de doleantie heeft ons noodig gehad, maar wij ook haar; de doleantie heeft ook ons gered. Zij weten, dat zijn polemiek-apologetiek juist daarom zoo fel, maar ook zoo eerlijk was, omdat hij niet leed aan de ziekte van ons geslacht: dat men politieke of sociale zaken lòs maakte van de diepere confessioneele vragen, die in de kèrk aan de orde zijn, en die de kerk als pilaar der waarheid te bewaren heeft: hij zag, dat het kleed der waarheid uit één stuk geweven is, en was daarin één brok gezondheid voor wie hem zoo encyclopaedisch één had zien rijzen boven den berg van inderdaad naar titels en thema's fragmentarisch lijkende kleinere publicaties. Zij hebben hem hooren spreken over Kuyper, en tegen dezen hooren polemiseeren, maar ze herinneren zich ook, dat hij over Kuyper met den grootsten eerbied sprak, en zeer juist — hoeveel hoogleeraren zien juist als zij zich met collega's hardop vergelijken?? — eens het verschil tusschen Kuyper en hem in een conferentie met Kuyper en anderen te Kampen heeft aangegeven, toen hij dr Kuyper toevoegde: ik ben net als dat lid van een van mijn eerste gemeenten, dat tegen me zei: ik weet niet zoo veul als doom'nee, maar wà 'k weet, dàt weet 'k net zoo goed als doom'nee. Een woord, waarin de grootheid van Kuyper, diens universaliteit, volmondig erkend werd maar waarin tevens de voorzichtige onderzoeker op bepaalde onderdeelen den stormlooper wilde dwingen, aandacht te geven aan dingen, die peuterachtig leken, maar die toch in nauw verband stonden met de groote vragen, die toen aan de orde waren gesteld. Ziet men zulk een woord als krakeel van buurvrouwen — en men héeft het zoo gezien, want wij zijn zoo erg lang klein met elkaar gebleven — dan lijkt het een zwakjes remmen van den wagen van den vooruitgang; ziet men nauw-